

LUNDS UNIVERSITET

Liberal vändning

Hur och varför har Liberalernas valmanifest ändrats inför valet 2018 -
en jämförande analys

Abstract

The purpose of this report is to build on the knowledge of how parties facing poor election results make changes in their election manifesto. The case in question is the Swedish party Liberalerna, in English referred to as The Liberals. The empirical data that is used is two of the parties election manifestos from 2014 together with 2018. These are coded by Manifesto Project Database. Using three theories of party behaviour it aims to explain changes made to the election manifesto. According to the first theory, a political party will make changes in its election manifesto in accordance to the political trend, particularly if ideologically adjacent parties undergo changes. The second theory states that depending on which rival parties voters drift to the party tries to compete with in certain issues. Lastly, the third theory makes the case for past election results having an impact upon the positioning of the party in its election manifesto. Depending on the favourability of the past election results the party chooses to either continue in the same direction or go the opposite direction in regards to right-left positioning. The analysis shows that the two first theories are credible. However, they do not explain all the changes in the party manifesto. The study concludes that further improvements to the theories are needed. The study find no solid evidence for the third theory. This does not, however, discount the theory if improved upon. Depending on if the past election results are part of a series of poor election results, this may affect the parties interpretation of the outcome of the election. Further research is needed on this topic.

Key words: Manifesto Project Database, politisk trend, väljarströmmar, valresultat, rational choice theory

Antal ord: 8404

1. Inledning

- 1.1 Problemformulering & syfte
- 1.2. Frågeställning
- 1.3. Avgränsning

2. Tidigare forskning

3. Teori

- 3.1. Rational Choice Theory
- 3.2. Teori 1, Politisk trend
 - 3.2.1. Hypotes
- 3.3. Teori 2, Väljarströmmar
 - 3.3.1. Hypotes
- 3.4. Teori 3, Tidigare valresultat
 - 3.4.1. Hypotes

4. Metod

- 4.1. Empiri

5. Resultat

- 5.1 Valmanifest 2014
- 5.2. Valmanifest 2018
- 5.3. Jämförelse av valprogrammen

6. Analys

- 6.1. Politisk trend
- 6.2. Väljarströmmar
- 6.3. Tidigare valresultat

6.4. Slutsats

8. Diskussion

9. Källförteckning

1. Inledning

Partiet Liberalerna har på senare år minskat i popularitet bland befolkningen och hotas kontinuerligt i valundersökningar att hamna under riksdagsspärren på fyra procent. Partiet har gått från att vara ett stabilt parti med att ligga runt 10-30 procent av rösterna under mestadels av 1900-talet till att nå botten i valet 2014 med 5,42% av rösterna.

1.1 Problemformulering & syfte

Med detta som bakgrund kan det vara intressant att skina ett ljus på ett parti som Liberalerna. Partiet som länge varit en självklarhet inom svensk politik med sin liberala världsåskådning och många års erfarenhet i riksdagen, i opposition såväl som i regeringsställning. Att studera partier som Liberalerna kan ge oss förståelse om inte bara partiet men också om den förändring vi kan se på den politiska arenan som helhet.

Den negativa utvecklingen för Liberalerna som riksdagsparti kan bero på flera faktorer. En rimlig uppfattning är att dessa faktorer är många, komplicerade och alla påverkar varandra. Möjligen är det de senaste förändringarna i svensk politik som bidragit till att Liberalernas framtid som ett riksdagsparti inte längre är säkrat.

Exempel på sånt som mandatperioden 2014-2018 har präglats av är decemberöverenskommelsen, flyktingkrisen och en rödgrön regering som styrt på en borgerlig budget. I och med stora bränder så sent som i juli 2018 kom miljöfrågan att få större vikt. I och med Sverigedemokraternas ökade mandat tvingades även de andra partierna att förhålla sig till det nya partiet. Moderaterna öppnade efter en tid upp sig för att kunna tänka sig att förhandla med Sverigedemokraterna (DN 2018).

Syftet med denna studie av Liberalernas partistrategi är däremot inte att förklara partiets låga opinionssiffror. Snarare skall studien titta på om Liberalerna har ändrat på sitt tillvägagångssätt på riksnivå med de låga opinionssiffrorna som bakgrund. Försöker partiet att dämpa nedgången i väljarstöd? På vilket sätt? Dessutom ska studien tillämpa tre olika förklaringsmodeller på fallet Liberalerna för att bäst förklara utvecklingen i partiets politiska skifte. Dessa tre är väljarstöd, väljarströmmar samt politisk trend.

Kan man se ett tydligt sambandsmönster mellan röstunderlag och förändring i ett partis valmanifest? Är det snarare kanske så att beroende på vilket parti som väljarna flyttar till som påverkar partiets politik i en särskild riktning? Eller är det en generell förändring på det politiska planet som mest påverkar partiets förflyttning?

1.2. Frågeställning

Har Liberalernas valmanifest inför valet 2018 förändrats gentemot föregående vals manifest och hur kan man förstå denna förändring?

Den inomvetenskapliga relevansen för studien bedömer vi som hög. Det verkar inte finnas en stor mängd studier där man undersökt partibeteende utifrån valmandat. Det verkar inte heller som att någon har analyserat Liberalerna utifrån teorier om partibeteende för den delen. Dessutom bör viss utomvetenskaplig relevans finnas hos studien eftersom dokumentation av partiers reaktion på låga opinionssiffror kan bidra till högre förståelse hos väljare.

1.3. Avgränsning

Fokuset för studien är på valmanifestet inför valet 2014 och det inför valet 2018. Vi valde en jämförelse mellan riksdagsvalet 2014 och 2018 eftersom 2014 var ett val där Liberalernas mandat i riksdagen sjönk.

Det är viktigt för vår analys att vi undersöker förändring i valmanifestet efter ett val där partiet sjönk i väljarstöd eftersom studien delvis vill analysera hur valmanifestet kan tänkas påverka av just en nedgång. Om studien var att analysera ett partis förändring i valmanifestet efter att ha vunnit mandat hade det givetvis behövts göras en analys av valmanifestet innan ett val där man såg en uppgång. Syftet med jämförelsen av de två valmanifesten är att finna skillnader i hur mycket partiet pratar om olika frågor och av vilken anledning.

Vidare avgränsning är att studien undersöker valmanifesten utifrån de tio viktigaste frågorna inför valet 2018 framtagna av SVT VALU. Vi menar att det är rimligt att anta att de tio viktigaste väljarfrågorna inför valet 2018 också är de frågor som tar störst plats i Liberalernas valmanifest. Anledningen till avgränsningen är för att göra studien mer systematiserad och möjliggöra för en lättare jämförelse mellan teorierna. Anledningen till att vi har valt just SVT

VALUs undersökning 2018 är eftersom denna undersökning är den som är närmast i tid till skrivandet av det nya valmanifestet 2018.

I denna undersökningen som SVT har gjort bland väljare så har varje person individuellt fått fem alternativ på hur de anser att vissa partipolitiska frågor är viktiga. Dessa val är: “mycket stor betydelse”, “ganska stor betydelse”, “varken stor eller liten betydelse”, “ganska liten betydelse” och “mycket liten betydelse”.

De 10 viktigaste väljarfrågorna 2018:

1. Sjukvården 56%
2. Skola och utbildning 54%
3. Jämställdhet 48%
4. Sociala välfärden 47%
5. Lag och ordning 45%
6. Äldreomsorgen 44%
7. Svenska ekonomin 44%
8. Flyktingar/invandring 42%
9. Pensionerna 41%
10. Sysselsättningen 37%

För att dessutom underlätta läsning kommer studien att använda Liberalerna som beteckning på partiet oberoende tidpunkt. Detta betyder att även om studien hänvisar till undersökningar som benämner partiet som Folkpartiet eller Folkpartiet liberalerna kommer dessa översättas till Liberalerna.

2. Tidigare forskning

Inom fältet partibeteende har många studier gjorts, även utifrån de teorier som denna uppsats använder sig av. Däremot finns det ingen som tittar specifikt på Liberalerna och väldigt få som kollar på svenska partier överhuvudtaget. Inte heller har vi hittat någon studie som fokuserar på partibeteende hos ett parti i ett flerpartisystem som förlorar mandat. Detta gör att vi har fått förlita oss mycket på de få teorier och forskningsarbeten som finns inom ämnet för att kunna analysera vår tes, visa vad vi menar och vad som menas med vårt resultat. I och med detta så har vi naturligt fått mer frihet att kunna utveckla forskningen inom ämnet och kunna ge en möjlig förklaring till varför partier som Liberalerna förlorar väljarstöd och riskerar att åka ur Riksdagen.

Ian Budge och i hans artikel *Electoral Volatility: Issue effects and Basic Change in 23 Post-War Democracies* är en tidigare forskning som är mest lik det som vi vill undersöka. Skillnaden är att Budge gör sin undersökning i 23 olika demokratier på ett mer generellt plan, jämfört med vår mer nischade undersökning av ett parti. Budge menar bland annat att volatiliteten för ett parti mellan val kan vara ett bra sätt att kunna identifiera var ett parti står, men främst hur partiet mår och kan i vissa fall vara förklarande till vad partiet i fråga möjligtvis måste förändra något för att vända exempelvis en negativ trend. Volatilitetsförändringar ger därmed en bra "utvärdering" för partiet för vad som går bra samt något som går sämre och ger tydliga besked att vissa punkter i partiets manifest inte funkar eller lockar väljare. Just analysen av politiska manifest är något som enligt Budge är viktigt att kolla på för att förstå samarbeten mellan partier och hur de anpassar sig efter andra partier. Detta är viktigt i den mån att man kan hänga med när andra partier ändrar i sin partipolitik med positiva resultat för att själv inte hamna efter (Ian Budge, s.147-150)

I en annan artikel, *Promising ever more: An empirical account of Swedish parties' pledge making during 20 years*, skriver Nicklas Håkansson och Elin Naurin hur volatiliteten bland väljare har förändrats och ökat från val till val. De tar även upp hur politiken har förändrats och hur den har profentationaliserats, hur politiken har förändrats när det kommer till marknadsföringen av både politiker, men även hur medias roll bland politiska partier har förändrat politiken. Studien behandlar valmanifest från riksdagspartier i sex olika val, nio olika partier samt 44 olika manifest mellan åren 1991-2010. Vad som gör att studien inte

kunde användas på ett fullt sätt för oss var att den undersökte alla riksdagspartier, medan vi fokuserade mer på en komparativ analys av ett parti under två olika tidsperioder.

Christoffer Green-Pedersen skriver i en artikeln *The Growing Importance of Issue Competition: The Changing Nature of Party Competition in Western Europe* om hur den politiska arenans förändring också har förändrat hur partibeteende bör förstås. Partikonkurrens är i allt större grad karakteriserat av konkurrens i enskilda sakfrågor såsom arbetslöshet, miljöfrågor, flyktingar med mera. I slutsatser skriver Green-Pedersen att den viktigaste frågan för vidare forskning är att förklara utfallet av partikonkurrens.

3. Teori

Studien tillämpar sig av tre förklarande teorier, dessutom tillämpas Rational Choice Theory som en övergripande teori som ligger till grund för alla teorier.

3.1. Rational Choice Theory

Det finns som sagt några rimliga teorier eller antaganden som skulle kunna ge en bra förklaring till varför och hur partiet ändrar sitt valprogram baserat på tidigare val. Olika teorier har olika antagelser som bakgrund och beroende på ramverket bakom teorin lägger dessa vikt på olika saker. De teorier som studien tillämpar utgår alla från Rational Choice Theory. Denna mer övergripande teori har som utgångspunkt att de val som görs är rationellt grundat i ett egenintresse (Essaisson m.fl 2012, s. 38). Egenintresset i detta fallet är att behålla sina väljare. Det finns sannolikt brister i denna teorin som utgångspunkt. En sådan nackdel kan vara att man inte alltid kan anta att partier har all information om väljarbeteende till exempel. Detta gör det svårt att göra rationella val eftersom underlaget saknas. Sedan finns det självfallet begränsningar i hur mycket ett parti kan ändra sig i sitt valmanifest trots hur rationell en totalvändning i en fråga skulle kunna vara. Exempel på detta skulle till exempel vara ideologisk övertygelse eller historisk kontext.

3.2. Teori 1, Politisk trend

I artikeln *Policy adjustment by parties in response to rival parties Policy Shifts* tar författarna James Adams och Zeynep Somer-Topcu upp olika teorier om partiernas beteenden som kan förklara varför partierna ändrar eller inte ändrar sin politik för att gynna sig själva. En hypotes som nämns i artikeln är att partier agerar utifrån vad som ses som trendigt politiskt eller populärt i opinionen (Adams och Somer-Tupcu, s.827-828). Partier rör sig medvetet i den riktning som konkurrerande partier gör för att inte förlora politisk mark. Över tid kollar man på indikatorer från ett tidigare val till ett annat för att kunna stödja den teorin om att se hur partiet ändrar sig i sakfrågor i påverkan av ett val. Den folkliga opinionen gör att partiet blir tvunget att ändra i sitt manifest som de hade i det senaste valet för att fånga medianväljaren i det aktuella valet. Görs inte detta, riskerar det att röster går miste till andra rivaliserande partier som konkurrerar om samma röster (Adams och Somer Tupcu, s. 833-834).

Teorin operationaliseras genom att titta på de viktigaste frågorna inför valet 2018. Detta är däremot inte en operationalisering som ser till alla aspekter av vad som är trendigt politiskt. Vi anser däremot att vad folk i största allmänhet tycker är viktiga frågor också hör samman med vad som är trendigt i viss mån. Intressant att nämna är att frågor såsom lag och ordning, invandring och integration inte når topp tre av de viktigaste frågorna för väljarna, vare sig inför valet 2014 eller valet 2018. Detta trots frågans stora utrymme i valdebatten (SVT VALU, väljarnas viktigaste frågor).

3.2.1. Hypotes

Enligt SVT:s valundersökning inför valet 2018 konstateras det att de tre viktigaste frågorna inför valet var skola och utbildning, sjukvården samt jämställdhet. Något som därmed har förändrats mellan valen är att jämställdhetsfrågan har kommit att spela en större roll för väljarna 2018 och bytt ut frågan svenska ekonomin som låg på nummer tre inför valet 2014 (SVT VALU). Kopplat till teorin ska alltså partierna till valet 2018 vara mer inriktade på jämställdhetsfrågor snarare än ekonomifrågor för att vinna röster i opinionen och betona sådana frågor (detta om man kollar på de tre viktigaste frågorna). Genom att kolla på detta så får man även en indikator på hur den politiska trenden i samhället ser ut mellan valen och hur det kan komma att påverka valmanifest.

3.3. Teori 2, Väljarströmmar

En annan teori som Adams och Somer-Topcu nämner i artikeln är att partier tenderar att ändra mer i sitt valmanifest när andra partier med samma ideologi eller har liknande ståndpunkter ändrar sin politik i en viss riktning. Detta sker specifikt när ett parti i exempelvis valundersökningar blir allt mer populärare eller ökar, vilket gör att andra partier andra partier minskar i popularitet och minskar. (Adams och Somer-Tupcu, s.828-829). Just detta hänger ihop med begreppet *issue voting* ligger bakom till varför väljare byter val av partier från val till val. I artikeln *Position, competence, and commitment: Three dimensions of Issue Voting* tar författarna upp att väljarströmmarna beror dels på vilket parti som ligger närmast för vad väljarna verkligen tycker, det vill säga det parti som bäst kan matcha opinionen. En annan idé är att väljarna går till det parti som i väljarnas ögon har bäst kompetens. Med detta menas att väljare dras till partier som utåt verkar kunna lösa

samhällsproblem som anses vara viktiga, alltså det parti som anses vara mest kompetent för att lösa problem och vinner därmed fler röster. En tredje aspekt som också påverkar väljarströmmarna är hur hängivna partierna utåt verkar vara för antingen specifika frågor eller för politiken i stort. Detta i sig resulterar i att osäkra väljare enklare kan välja ett alternativ, samtidigt som sådana partier gynnas för sitt engagemang och får därmed mer väljarstöd (Walgrave, Lefevere och Tresch 2019). Den tredje aspekten kan även vara kopplad till ett begrepp som kallas *Issues Ownership* som kort handlar om att vissa partier är specialiserade i vissa frågor och "äger" det området, som gör att väljaren väljer parti lite beroende på vilken sakfråga individen i fråga är intresserad av. Exempelvis har vi Sverigedemokraterna som ett sådant parti, som i många hänseenden är förknippade med kritik till invandring.

Beroende på hur väljarstödet efter ett val ser ut så kommer ett parti ändra sin politiska riktning i den riktning där väljarna finns. James Adams tar upp i sin artikel *Causes and Electoral Consequences of Party Policy Shifts in Multiparty Elections: Theoretical Results and Empirical Evidence* att partier som i jämförelse med tidigare val ökat sitt väljarstöd kommer ändra sina höger-vänster åsikter i samma riktning som i det tidigare valet. Detta eftersom det gav ett positivt resultat då och kan matcha väljarna för att vinna röster. I motsatt riktning nämner Adams att om ett parti i jämförelse med tidigare val tappat väljarstöd så tenderar partier att ändra sina åsikter i vissa frågor, förslagsvis sådana frågor som trender, för att dels påvisa att man behöver ompositionera sig för att vinna tillbaka det väljarstöd man förlorat, men även för att hänga med i den politiska opinionens utveckling (Adams, s. 7). Detta ter sig tämligen naturligt att partierna oberoende resultat rannsakar sin politik från ett val till ett annat för att kunna analysera vad som kan förbättras samt vad som funkar att operationalisera för att ge en bra bild över hur partiet mår och vad som kan göras för att nå framgång.

Teorin operationaliseras genom att titta på till vilka partier som Liberalerna har förlorat väljare till mellan 2010 och 2014. Validiteten i detta sätt att operationalisera effekten av väljarströmmar anser vi vara hög förutsatt att Liberalerna hade kännedom om till vilka partier de förlorade väljare till i föregående valet. Den oberoende variabeln vars effekt på valmanifestet som undersöks blir alltså den väljarström som skedde valet 2014. Anledningen till varför väljarströmmen 2014 är indikatorn istället för 2018 är därför att kunskapen om hur väljarströmmen 2018 skulle se ut var inte tillgänglig före valmanifestet skrevs. Däremot var viss kunskap om hur väljarna skulle förflytta sig med all sannolikhet tillgänglig. I teorin

skulle detta underlag vara en annan möjlig operationalisering av väljarströmmar.

Det är inte viktigt huruvida väljarströmmen såg likadan ut 2014 och 2018. Det som är relevant är om det kan tänkas troligt att Liberalerna använde resultatet 2014 och väljarströmmen mellan 2010- och 2014-valen som underlag för potentiella ändringar i sitt valmanifest valåret 2018.

3.3.1. Hypotes

De tre största partierna som Liberalerna förlorade väljare till i valet 2014 var Moderaterna med 17%, Socialdemokraterna med 11% samt till Centerpartiet också med 11% (SVT VALU, partibytare). Om ett samband mellan väljarströmmar och förändring i valmanifesten skulle finnas betyder detta att Liberalerna har förändrat politisk ställning i riktning som vissa eller alla dessa partier. Socialdemokraterna och Moderaterna/Centerpartiet kan tänkas värdera vissa av frågorna olika mycket. Liberalerna bör gå åt det hållet där största antalet väljare går att vinnas tillbaka, alltså fokusera på frågor som Moderaterna och Centerpartiet vill profilera sig i. Detta skulle möjligen ge sig uttryck i ett ökat fokus på lag och ordning, svenska ekonomin och sjukvård (Moderaterna hämtad: 2021-01-03) (Centerpartiet hämtad: 2021-01-03). s

3.4. Teori 3, Tidigare valresultat

En annan teori som vi valt att applicera är hur tidigare valresultat spelar roll när det kommer till partiets strategier i manifest och hur de når ut till medborgarna som en reaktion beroende på hur valresultatet ser ut.

James Adams nämner i artikeln *Causes and Electoral Consequences of Party Policy Shifts in Multiparty Elections: Theoretical Results and Empirical Evidence* att det senaste valets roll i det hela är att det formar vad för strategier som partiet ska ha kopplat till opinionen, detta för att så bra som möjligt veta väljarnas preferenser. Här menar Adams, med hjälp av en inflytelserik artikel av Ian Budge, att om partier vinner röster och utökar sitt inflytande i politiken så kommer deras höger-vänster-positioner att gå eller utvecklas i samma riktning som de hade i valet innan. Detta för att det simpelt är en rimlig sak att anta när det går bra. I motsatt riktning, det vill säga ett sämre valresultat, så kommer partiet mer börja röra sig på

höger-vänsterskalan i en riktning som är en annan jämfört med föregående val. Detta för att hitta ett läge där de återigen finner de väljare de förlorat och kunna konkurrera med andra partier. Denna teori ska det även gå att finna empiriska resultat som stödjer teorin, vilket gör den relativt enkel att applicera på resultat (Adams, 2012, s.407)

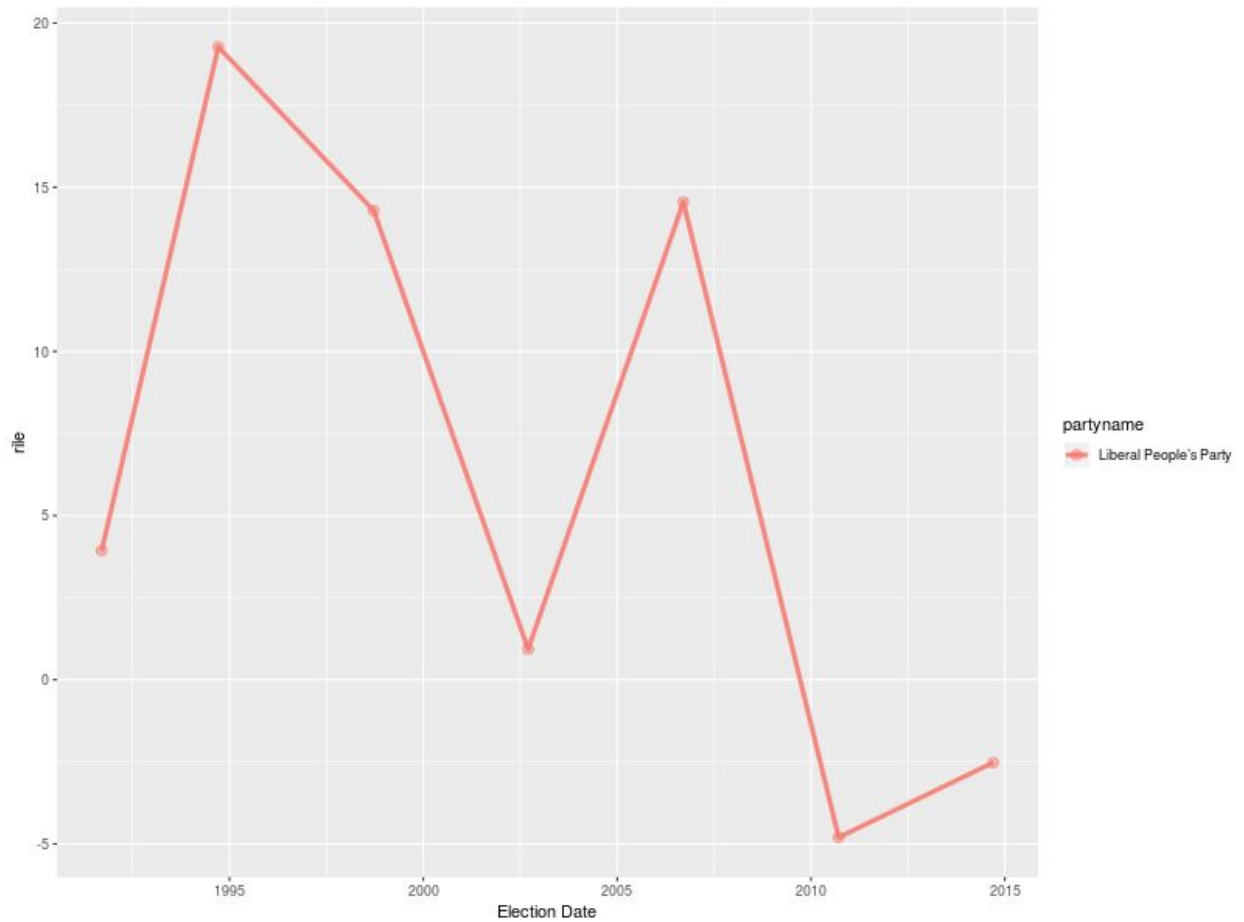
Något som Adams tar upp och argumenterar för är att partier endast reagerar på detta sättet när det tidigare valet var relativt nära i tid med det nuvarande valet. Detta för att partieliten oftast gör analysen att resultat från tidigare val kan vara opålitliga i den mån att opinionen kan svänga en del från val till val. Därför kan det ur detta perspektivet vara svårt att förlita sig på tidigare vals resultat eftersom det som var nyckelfaktorer i det tidigare valet vara helt motsatta i det aktuella valet, detta oavsett om valresultatet var positivt i det förra valet (Adams, 2012, s. 407). Till resultat av detta leder detta till att partierna även fokuserar på konkurrerande partiers positionering i vissa frågor från val till val för att också få en större helhetsbild till var partiet bör positionera sig och vilka strategier som behöver antas. Oftast så fokuseras det på partier som har en liknande partipolitik eller manifest som det egna partiet har, detta för att man helst inte vill ändra hur mycket som helst i sin egna politik som man i grunden vill få utslag för.

Teorin kan undersökas genom att titta på hur partiet ändrade sin positionering i höger-vänster-skalan innan valet 2014. Om valet 2014 gick dåligt kan det tänkas vara till följd av att man förlorade väljare som var missnöjda över var partiet går. Därmed om teorin stämmer bör partiet röra sig i en annan riktning än den som partiet valde att gå i före valet 2014.

3.4.1. Hypotes

Följande graf är en kartläggning av Liberalernas höger-vänster-positionering i deras partiprogram sedan innan valet 1991 till 2014 gjord av Manifesto Project Database. Ju högre värde på grafen desto mer åt höger positionerade sig partiet i sitt valmanifest.

Graf 1. Höger-vänster-positionering i Liberalernas valmanifest från 1991

I denna grafen kan man se att partiet mellan valen 2002 och 2006 rörde sig högerut i skalan. Mellan 2006 och 2010 gick de motsatt riktning i skalan till vänster igen. 2014, det val som enligt teorin är den viktigaste, rörde sig Liberalerna enbart en liten bit högerut gentemot föregående valet 2010. Hypotesen utifrån teorin, eftersom de förlorade mandat i valet 2014, är att Liberalerna borde röra sig i motsatt riktning gentemot vad de gjorde 2010-2014. Alltså borde vi se att Liberalerna rör sig åt vänster igen.

4. Metod

Syftet med studien som nämns i inledningen är att undersöka huruvida det skett en förändring i Liberalernas valmanifest och sedan ge en förklaring till sambandet mellan X och Y utifrån teorier om partibeteende. De oberoende variablerna X vars påverkan vi vill undersöka är valresultat i riksdagsvalet 2014, väljarströmmen mellan valet 2010 och 2014 samt politisk trend. Den beroende variabeln Y är innehållet i Liberalernas valmanifest över tid, alltså hur valmanifestet har förändrats. Det kausala sambandet ser ut som följande:

X (resultat i riksdagsvalet 2014, väljarströmmen mellan valen 2010-2014 och politisk trend) → Y (förändring i valmanifest)

Uppsatsen är en teorikonsumerande studie. Teorierna vi tar till bruk är förklaringar till varför de oberoende variablerna kan tänkas påverka den beroende variabeln. Vi kommer undersöka detta genom en kvalitativ undersökning av liberalernas valmanifest 2014 och 2018. Genom att använda oss av teorierna på vår empiri, förändringen i Liberalernas valmanifest 2014-2018, kan vi dra slutsatser om vilken eller vilka teorier som bäst förklarar förändringen och därmed vilken oberoende variabel som har störst samband.

4.1. Empiri

Empirin som studien använder sig av är valresultat samlat av SCB samt Liberalernas valmanifest kodat och utgivet av hemsidan Manifesto Project Database (MPD). Båda källorna har god tillitsnivå och det är svårt att tro att några av uppgifterna redovisade skulle vara felaktiga på något sätt.

MPD analyserar olika partiers partimanifest och omvandlar dessa till data som senare kan analyseras vidare. MPD har en samling av komparativt analysmaterial av partimanifest från 50 olika länder, där alla dessa är kodade parti för parti. Detta innebär att ca 1000 olika partier kodas in och uppdateras två gånger om året. Kodningen sker genom att man får tillgång till valmanifest från dessa 50 länder och partier, sedan görs en analys av hur partiet står emot andra partier, hur folket röstar, hur de agerar i parlamentet innan en kodning statistiskt kan visas (Manifesto Project). Den enhet som MPD använder sig av i sin analys av valmanifest är

‘kvasimeningen’ vilket är ett argument som ger uttryck för en politisk idé eller problem. Om en mening är lång och innehåller flera argument är detta alltså ett bra sätt att bryta ned argumenten så att de går att koda (Laver, 2001 s. 34). Kategoriseringen utgår ifrån ett par koder som betecknas med exempelvis “per123”, dessa koder kommer senare i studien kartläggas genom ett antal tabeller.

Att titta på valmanifest som en indikator på partibeteende har många fördelar. En av dessa är att det finns en stor mängd olika ställningstagande tillgängliga att titta på och undersöka. Eftersom valmanifest ofta är godkända av partikongresser kan man se de som representativa för partier som helhet och inte uttalanden från enskilda individer eller fraktioner inom partier. Valmanifest publiceras även inför varje val vilket gör det möjligt att studera partiernas politiska rörelse över tid (Laver, 2001 s. 34).

Valmanifestet kommer att redovisas genom ett antal tabeller. Den första av dessa kommer att vara MPDs kodning av valmanifestet samt hur stor del av valmanifestet som de olika koderna utgör. För att få fram detta tar man antalet gånger en kod förekommer dividerat med totala antalet meningar, avrundat till två decimaler. Värdena som finns med i tabellerna är värden som talar om hur många gånger en specifik politisk sakfråga nämns i valmanifesten.

Därefter kategoriseras dessa in i tio frågor samt en övrig kategori. Kategorin övrigt innehåller alla de kvasimeningar som inte går att koppla till en av de tio föregående kategorierna. De kvasimeningar kodade som antingen NA eller H är borttagna då de är ointressanta i syftet av denna rapport. Även här får man fram hur stor andel av valmanifestet som tillhör en viss fråga genom att dividera med totalen, till exempel

$$38/436 \approx 0.08715 \approx 8,72\%$$

som är antalet gånger sveriges ekonomi nämns i valmanifestet 2014. De två valmanifesten presenteras separat under olika delrubriker. De två valmanifesten jämförs sedan i en tabell under en tredje delrubrik där förändringen tas fram genom att ta varje enskild fråga och subtrahera de två valmanifesten. Till exempel:

andel av valmanifest 2018 som nämnde Lag & ordning - andel av valmanifest 2014 som nämnde Lag & ordning = förändring i omnämningar av Lag & ordning

Ännu en uträkning som rapporten använder sig av är MPDs uträkning för partiets positionering på höger-vänster-skalan. De får fram detta genom följande uträkning:

$$(per104 + per201 + per203 + per305 + per401 + per402 + per407 + per414 + per505 + per601 + per603 + per605 + per606) - (per103 + per105 + per106 + per107 + per403 + per404 + per406 + per412 + per413 + per504 + per506 + per701 + per202)$$

5. Resultat

Följande stycke är en redovisning av Liberalernas valmanifest före valet 2014, valmanifestet före valet 2018 samt en jämförelse mellan dessa. Det som mer specifikt kommer att redovisas här är kvasimeningar som kodats av MPD. Dessa är sedan vidare kategoriserade in i elva olika kategorier. Dessa är de tio viktigaste frågorna för väljarna framtaget av SVT VALU 2018 samt övrigt. Skillnaden i de elva kategorierna mellan manifesten 2014-2018 står under tabell 5.

5.1 Valmanifest 2014

I tabell 1 presenteras innehållet i Liberalernas valmanifest inför valet 2014. Valmanifestet innehöll totalt 450 kvasimeningar varav 14 stycken av dessa var utan politiskt värde (H). Den analytiska variabeln som förekom mest var per 506, 'education expansion'. 55 utav 436 (12,61%) av möjliga meningar handlade alltså om utökning av skolväsendet. Därefter följer per701 (Labour groups: Positive), som nämns 43 gånger, samt per605.1 (Law and Order: Positive) med 39 omnämningar.

Tabell 1. Liberalernas valmanifest 2014 kodat enligt MP

Kod	Antal	Procent av totalt	Antal utan H+NA	Procent utan H+NA
per103.1	2	0,44%	2	0,46%
per104	13	2,89%	13	2,98%
per107	4	0,89%	4	0,92%
per108	9	2,00%	9	2,06%
per109	1	0,22%	1	0,23%
per201.1	2	0,44%	2	0,46%
per201.2	3	0,67%	3	0,69%
202.1	4	0,89%	4	0,92%
per302	4	0,89%	4	0,92%
per303	8	1,78%	8	1,83%
per305.1	27	6,00%	27	6,19%
per401	3	0,67%	3	0,69%
per402	10	2,22%	10	2,29%
per407	11	2,44%	11	2,52%
per408	1	0,22%	1	0,23%
per409	3	0,67%	3	0,69%
per410	1	0,22%	1	0,23%
per411	9	2,00%	9	2,06%
per501	37	8,22%	37	8,49%
per502	26	5,78%	26	5,96%
per503	24	5,33%	24	5,50%
per504	24	5,33%	24	5,50%
per505	10	2,22%	10	2,29%
per506	55	12,22%	55	12,61%
per602.2	17	3,78%	17	3,90%
per604	5	1,11%	5	1,15%
per605.1	39	8,67%	39	8,94%
per605.2	1	0,22%	1	0,23%
per606.1	3	0,67%	3	0,69%
per607.1	8	1,78%	8	1,83%
per608.1	1	0,22%	1	0,23%
per608.2	3	0,67%	3	0,69%
per701	43	10%	43	9,86%
per702	1	0,22%	1	0,23%
per704	5	1,11%	5	1,15%
per705	3	0,67%	3	0,69%
per706	16	3,56%	16	3,67%
H	14	3,11%		
Totalt	450	100%	436	100,00%

I tabell 2 visas MPDs kodning i den lodräta kolumnen längst åt vänster följt av SVT VALUs viktigaste frågor för 2018, samt övrigt och totalen. Vågrätt är alla koders olika antal indelade

i en av elva kategorier. I raden längst ned står hur mycket av valmanifestet som består av de olika kategorierna. Koderna H har även tagits bort vilket gör totalen till 436.

Tabell 2. Valmanifest 2014 kategoriserat i väljares 10 viktigaste frågor samt övrigt

Kod	Sjukvård	Skola & Utb.	Jämställdh.	Sociala välf.	Lag & ordning	Äldreomsorg	Svergies ek.	Invandring	Pension	Sysselsättn.	Övrigt	Totalt
per103.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
per104	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	13
per107	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4
per108	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	9
per109	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
per201.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
per201.2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
per202.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4
per302	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4
per303	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	8
per305.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	27
per401	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	3
per402	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	10
per407	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	11
per408	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
per409	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	3
per410	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
per411	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	9
per501	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	37	37
per502	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26	26
per503	-	-	24	-	-	-	-	-	-	-	-	24
per504	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24
per505	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
per506	-	95	-	-	-	-	-	-	-	-	-	95
per602.2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	17
per604	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	6
per605.1	-	-	-	-	39	-	-	-	-	-	-	39
per605.2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
per606.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
per607.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	8
per608.1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
per608.2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
per701	-	-	-	-	-	-	-	-	-	43	-	43
per702	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
per704	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5
per705	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
per706	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	16
Totalt	34	55	45	8	40	-	38	1	-	44	171	436
%	7,80%	12,61%	10,32%	1,83%	9,17%	0,00%	8,72%	0,23%	0,00%	10,09%	39,22%	100%

Stora delar av manifestet kommer in under rubriken övrigt, det vill säga frågor som har kodats, men inte har med frågorna 2018 att göra, detta visas i tabell 2. Som man också kan se i tabell 2, i raden "totalt", visas det totalt hur många kodningar som har nämnts i hela Liberalernas valmanifest från 2014, denna siffra är 436. Rubriken "övrigt", eller övriga frågor, är ett spektrum av olika frågor av olika karaktär som har klumpats ihop, vilket resulterar i att denna kategori nämns mer i valmanifestet än andra mer nischade frågor i undersökningen. Kategorin övrigt nämns totalt 173 gånger och motsvarar 39,68% av valmanifestet.

Frågor som just har kodats in under rubriken övrigt har en annan karaktär och handlar om sådant som inte har att göra med de viktigaste frågorna som SVT VALU tar upp. Koderna under övrigt har bland annat karaktären hur demokrati och rättigheter ska se ut, hur Sverige ska förhålla sig till samarbete med andra länder samt miljöfrågor. De tre största koderna

under rubriken övrigt är per501 (Environmental Protection), per305.1 (Political Authority) och per502 (Culture: positive). Dessa frågor är naturligtvis viktiga frågor som Liberalerna inom partiet anser vara viktiga, men hamnar utanför de tio viktiga frågorna för väljare inför valet 2018.

Kopplat till de 10 frågor som enligt väljarna ansågs vara viktiga och hur många gånger dessa ämnen som verkligen nämns i valmanifestet från 2014 så är det tre frågor som sticker ut och nämns mer än andra. Den väljarfråga som nämns flest gånger i Liberalernas valmanifest är frågor som rör skola och utbildning och nämns totalt 55 gånger som motsvarar 12,61% av manifestet, då separat skrivet och i olika situationer, se tabell 2. Den näst mest förekommande frågan som dyker upp i manifesten är Sysselsättningen och nämns 44 gånger som motsvarar 10,09% av manifestet, se tabell 3. Sedan den fråga som nämns tredje flest gånger delas av två olika frågor och nämns totalt 40 gånger som är 9,17% vardera är Lag och ordning samt Jämställdheten. Något som som bekräftar att iallafall tre av dessa väljarfrågor hörde till de tre viktigaste inför valet 2014 är att de tydligt skriver det i en sammanfattning av manifestet. I denna sammanfattning så är det tydligt att Liberalerna vill se sig som det stora utbildnings- eller "skolpartiet" som värnar om utbildning, rubriken lyder även: "Liberalernas valmanifest: Rösta för skolan. Även Sysselsättningen och jämställdheten nämns här som en av de viktigaste frågorna för Liberalerna 2014 (Liberalerna.se).

Även frågorna som gällde Sveriges ekonomi och välfärd, se tabell 2, var två frågor som nämndes en del i valmanifestet

Två väljarfrågor som enligt detta sätt att koda inte nämns i Liberalernas valmanifest och kan bevitnas i tabellerna är äldreomsorg och pensionerna. Anledningen till detta är inte att de inte nämns i valmanifestet utan att de kodas som välfärd i största allmänhet (per504: Welfare State Expansion och per505: Welfare State Limitation).

5.2. Valmanifest 2018

Tabell 3 fyller samma funktion som tabell 1 men är istället en kartläggning av valmanifestet 2018. Valmanifestet är något större och innehåller 612 kvasimeningar justerad för meningar utan värde. Den variabel som nämns oftast genom texten är per506 (Education Expansion),

återkommer 71 gånger, och följs därefter av per605.1 (Law and Order: Positive) med 63 omnämningar samt per504 (Welfare State Expansion) 56 gånger.

Några av koderna finns inte med i tabellen och vissa har tillkommit. Anledningen till detta är därför att vissa värden valts bort och inte nämnts i det nya partiprogrammet. Ett exempel på en politisk värdering/kod som inte nämnts i 2018s valmanifest är per702 (Labour Groups: Negative). En kod som tillkommit är till exempel per204 (Constitutionalism: Negative).

Dessutom finns det ytterligare en variabel som likt H räknas bort, alltså NA. NA är meningar som MPD av någon anledning inte kodat.

Tabell 3. Liberalernas valmanifest 2018

Kod	Antal	Procent av totalt	Antal utan H+NA	Procent utan H+NA
per104	13	2,00%	13	2,12%
per107	2	0,31%	2	0,33%
per108	32	4,93%	32	5,23%
per201.1	21	3,24%	21	3,43%
per201.2	4	0,62%	4	0,65%
per202.1	33	5,08%	33	5,39%
per204	1	0,15%	1	0,16%
per303	5	0,77%	5	0,82%
per305.1	27	4,16%	27	4,41%
per401	15	2,31%	15	2,45%
per402	14	2,16%	14	2,29%
per403	7	1,08%	7	1,14%
per408	1	0,15%	1	0,16%
per410	1	0,15%	1	0,16%
per411	9	1,39%	9	1,47%
per414	2	0,31%	2	0,33%
per416.2	3	0,46%	3	0,49%
per501	47	7,24%	47	7,68%
per502	18	2,77%	18	2,94%
per503	45	6,93%	45	7,35%
per504	56	8,63%	56	9,15%
per505	15	2,31%	15	2,45%
per506	71	10,94%	71	11,60%
per601.1	1	0,15%	1	0,16%
per601.2	10	1,54%	10	1,63%
per602.1	1	0,15%	1	0,16%
per602.2	16	2,47%	16	2,61%
per604	7	1,08%	7	1,14%
per605.1	63	9,71%	63	10,29%
per606.1	8	1,23%	8	1,31%
per607.1	1	0,15%	1	0,16%
per608.2	29	4,47%	29	4,74%
per701	31	4,78%	31	5,07%
per705	2	0,31%	2	0,33%
per706	1	0,15%	1	0,16%
H - Utan värde	21	3,24%		
NA - Okodat	16	2,47%		
Totalt	649	100%	612	100,00%

Tabell 4 är densamma som tabell 2 men med 2018 i fokus istället. Den visar koderna i vänster spalt och vilken av de tio frågorna de hör till, eller om de är i kategorin övrigt. Man kan se att övrigt är fortsatt den största kategorin. Största koderna i övrigt är per501 (environmental protection), per202.1 (democracy) och per108 (European Community/Union: Positive).

Tabell 4. Valmanifest 2018 kategoriserat i väljares tio viktigaste frågor samt övrigt

Kod	Sjukvård	Skola & Utb.	Jämställdh.	Sociala välf.	Lag & ordning	Äldreomsorg	Svergies ek.	Invandring	Pension	Sysselsättn.	Övrigt	Totalt
per104	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	13
per107	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
per108	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32	32
per201.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	21
per201.2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4
per202.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33	33
per204	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
per303	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	5
per305.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	27
per401	-	-	-	-	-	-	15	-	-	-	-	15
per402	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-	-	14
per403	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	7
per408	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
per410	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
per411	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	9
per414	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2
per416.2	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	3
per501	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47	47
per502	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	18
per503	-	-	45	-	-	-	-	-	-	-	-	45
per504	56	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	56
per505	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15
per506	-	71	-	-	-	-	-	-	-	-	-	71
per601.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
per601.2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	10
per602.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
per602.2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	16
per604	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	7
per605.1	-	-	-	-	63	-	-	-	-	-	-	63
per606.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	8
per607.1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
per608.2	-	-	-	-	-	-	-	29	-	-	-	29
per701	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31	-	31
per705	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
per706	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Totalt	71	71	53	7	63	-	52	30	-	31	234	612
%	12%	11,60%	8,66%	1,14%	10,29%	0,00%	8,50%	4,90%	0,00%	5,07%	38,24%	100%

5.3. Jämförelse av valprogrammen

I tabell 5 redovisas det resultat som studien haft i uppgift att dokumentera. I kolumnen längst till höger står skillnaden mellan 2014 och 2018s valmanifest utifrån de tio frågorna. Man kan se att sjukvård, som är den viktigaste frågan enligt väljare, har tagit en större andel av partiets valmanifest i anspråk med en ökning på 3,80 procentenheter. Skola & utbildning som är andra viktigaste frågan har haft en negativ ändring på -1,01 procentenheter. Jämställdhet, tredje viktigaste frågan, nämns än mindre i jämförelse med de föregående två frågorna på -1,66%..

Sociala välfärden sjunker med -0,69 procentenheter jämfört med föregående valmanifestet. Lag och ordning ökar i andel med 1,12 procentenheter trots att den är den femte viktigaste frågan för väljare. Äldreomsorgen ligger fortsatt på 0%. Svenska ekonomin sjunker med 0,22%. Flyktingar/invandring, nummer åtta i listan på viktigaste frågorna, står för största positiva förändringen mellan valmanifesten med 4,67%. Pensionerna ligger orörda på 0%. Sysselsättning sjunker mest i omnämningar på -5,02 procentenheter. Den överlägset största kategorin, övrigt, är fortsatt stor men minskar med -0,98%.

Tabell 5. valmanifesten enligt frågorna jämte varandra och jämförda.

Väljarnas viktigaste frågor	Partiprogram 2014	Partiprogram 2018	2018-2014 i %
Sjukvård	7,80%	11,60%	3,80%
Skola & utbildning	12,61%	11,60%	-1,01%
Jämställdhet	10,32%	8,66%	-1,66%
Sociala välfärden	1,83%	1,14%	-0,69%
Lag & ordning	9,17%	10,29%	1,12%
Äldreomsorgen	0,00%	0,00%	0,00%
Svenska ekonomin	8,72%	8,50%	-0,22%
Flyktingar/invandring	0,23%	4,90%	4,67%
Pensionerna	0,00%	0,00%	0,00%
Sysselsättning	10,09%	5,07%	-5,02%
Övrigt	39,22%	38,24%	-0,98%

6. Analys

I följande del används de tre teorierna för att förklara skillnaden som redovisas i tabell 5.

6.1. Politisk trend

Om man applicerar teori 1 på resultatet så pekar det på att Liberalerna mellan 2014 och 2018 har följt en viss politisk trend kopplat till de 10 viktigaste frågorna enligt SVT:s valundersökning från 2018. Fem av de 10 viktigaste frågorna har uppvisat en negativ trend och nämns inte lika mycket i 2018 års valmanifest som i valåret 2014 års valmanifest. Även sakfrågor som har hamnat i rubriken övrigt har även där minskat dessa 4 år. Som redan har nämnts i resultatdelen så är det tre olika sakfrågor på listan som haft en positiv ökning mellan 2014-2018, dessa tre är sjukvården, lag och ordning samt kategorin flyktingar/invandring.

Som man tydligt kan utläsa i tabell 5 så kan man se ett mönster av att man har valt att lägga mindre fokus på ett antal av de frågor som behandlas i denna undersökning för att ge dessa tre frågor som haft en positiv ökning mer utrymme i valmanifestet 2018. Men varför har just dessa tre fått en ökad betydelse i Liberalernas valmanifest och de andra mindre? Om det enbart var väljarnas egna åsikter om de viktigaste frågorna i valet som låg till grunden för förändring i position i valmanifest hade inte skola & utbildning och jämställdhet minskat i omfattning. Det verkar finnas visst stöd för slutsatsen att nya trender får oproportionerligt mycket plats, som till exempel flyktingar/invandring som ökade med 4,67 procentenheter trots att frågan låg på åttonde plats i mätningen. Något som motsäger denna slutsatsen däremot är att jämställdhet, som hade en nedgång på -1,66 procentenheter, inte verkar ha gynnats av att vara en nykommen populär sakfråga. Teorin skulle kunna förklara detta fenomen bättre om den även tog i beaktning sådant som medias inverkan på partiernas uppfattning av vad folk i allmänhet tycker.

Vad gäller sjukvården så var det den frågan som stod högst på agendan för väljarna inför valet 2018 och fick mer utrymme i Liberalernas valmanifest. Just här skulle ett antagande kunna göras att teorin politisk trend stöds i viss mån, men har nog framförallt ökat på grund av att det är enligt väljarna den viktigaste frågan inför valet. Av denna anledning skulle det kunna vara så att Liberalerna ger frågan om sjukvården större utrymme i sitt valmanifest 2018 för att vinna en relativt stor skara väljare, eftersom sjukvården är en så stor och bred

anordning som alla i samhället är beroende av, vilket därmed ger Liberalerna och andra partier anledning att verkligen satsa på dessa typer av frågor. Utifrån detta antagandet så stämmer teorin om politisk trend bra in på hur Liberalerna positionerar sig i opinionen genom att ändra i sin politik för att gynna sig själva.

De andra två frågorna som har haft en positiv utveckling mellan valåren 2014-2018 är som bekant lag och ordning samt flykting/invandringsfrågan. Dessa frågor är inte de som ligger topp tre på SVT:s valundersökning och är inte de viktigaste frågorna enligt väljarna. Men dessa frågor är sådana ämnen som bland annat kostar samhället en del resurser och debatteras väldigt mycket om hur man ska förhålla politiskt till och partierna verkar inte helt eniga om hur dessa frågor ska fördelas. Utvecklingen kring dessa två frågor mellan 2014-2018 har trendat en del och är utåt sett de två frågorna som syns mest i media och tycks vara det som oroar en stor del av befolkningen.

Vad gäller frågan om flyktinginvandring så har denna fråga kommit att spela en större roll för de politiska partierna efter den stora flyktingkrisen 2015. Sverige var ett av de länder som detta år tog emot flest flyktingar till följd av inbördeskriget i Syrien. Som ett resultat av denna stora flyktingström fick många kommuner runt om i Sverige svårt att kunna ta emot så många flyktingar på en gång, asylsökandet detta år uppgick till ungefär 163 000 människor. Detta gav upphov till ett stort integrationsproblem som skulle komma att ligga till grund till en stor debatt till hur denna fråga skulle hanteras och var till följd av detta en av de viktigaste frågorna i valet 2018 (NE.se). Denna fråga blev helt enkelt en fråga som alla partier lade till i sin politiska dagordning och det blev som ett "krav" för alla partier måste ha med i sitt manifest för att framstå som ett parti som kan lösa denna kris, Liberalerna är inget undantag som vår statistik kan vittna om.

Som Adams och Somer-Tupcu nämner i sin artikel *Policy adjustment by parties in response to rival parties Policy Shifts* så måste partierna för det första ta hänsyn till den allmänna opinionen om ämnet samt anpassa sig till hur andra partier ställer sig i frågan för att inte förlora väljare och politisk mark till andra partier. Detta blir än mer viktigt för ett relativt litet parti som Liberalerna som ofta på senare tid har kämpat för sin överlevnad i val (Adams och Somer-Tupcu, s. 827-828). Partiet är ett mindre parti och ses som ett stödparti för att bilda regering med, detta gör att Liberalerna måste anpassa en del av sin politik till andra partier för att inte förlora alltför mycket politisk mark till andra partier. De har heller inte råd att

sticka ut alltför mycket i sin politik vad gäller denna fråga som större partier kan, detta eftersom de har en mindre säkerhetsmarginal än större partier, Liberalerna kan helt enkelt inte ta lika stor ställning till denna fråga som exempelvis Socialdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna kan. Liberalerna har av förklarliga skäl fått ge denna fråga mer utrymme i sitt valmanifest eftersom det politiskt är en viktig fråga.

Detsamma gäller även för ökningen av utrymmet för lag och ordning i valmanifestet 2018. Gängkriminalitet, skottlossningar och en stor brist på poliser samt terrordådet på Drottninggatan i Stockholm 2017 ger en bild till invånarna att Sverige att det finns skäl till oro och otrygghet i Sverige (Mats Knutson, 2018). Denna fråga har på de senaste åren kommit att sätta större press på både regering och oppositionspartier att göra något åt eftersom det är en fråga som blir så påtaglig i människors vardag. Samma resonemang som gällde för flykting/invandringsfrågan gäller även här, denna fråga har kommit att blivit en stor fråga på kort tid då den är mer akut och påtaglig än andra viktiga frågor på listan. Detta har resulterat i att alla partier har en egen politisk agenda för att lösa detta problem. Som man kan se i tabell 5 är detta en fråga som tar en relativt stor del av valmanifesten både 2014 och 2018 för Liberalerna och har ökat från 9,17% av valmanifestet 2014 till 10,29% av valmanifestet 2018. Även sett ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv så kan man förstå att allt mer politisk kraft läggs på att lösa denna fråga, där Liberalerna i fråga inte är ett undantag som själva måste rikta in sig mer på frågor om lag och ordning för att inte förlora politisk mark.

Vår hypotes kring ämnet kopplat till teorin var att jämställdheten skulle komma att spela en större roll utifrån hur Liberalerna konstruerar sitt valmanifest 2018 eftersom det var den tredje största väljarfrågan 2018. Till följd av detta skulle ekonomifrågor, som var tredje viktigast inför valet 2014, betonas mindre. Som visas i tabell 5 kan man dock se att så inte var fallet i Liberalernas valmanifest. Där gick betoningen av jämställdhetsfrågor ner med 1.66 procentenheter medan ekonomifrågor bara gick ner med 0,22 procentenheter. Detta gör att vår hypotes inte håller eftersom det i Liberalernas valmanifest 2018 lades mindre tid på jämställdhetsfrågor. Detta skulle kunna bero på att man har fokuserat på de tre frågor som har analyserats ovan och ett resultat av detta har blivit att jämställdhetsfrågor fått mindre uppmärksamhet i valmanifestet trots att det var en viktig fråga inför valet 2018.

6.2. Väljarströmmar

Issue voting nämns som ett begrepp i teorin och handlar om att väljare tenderar att gå från ett parti till ett annat från val till val, vilket ger förklaringen till varför vissa partier växer medan andra blir mindre. Detta hänger nära ihop med vad väljarna tycker i den allmänna opinionen och utifrån det välja det parti som bäst kan matcha opinionen på bästa sätt. Issue voting kan även bli sammankopplad med ett begrepp som nämns i teorin som kallas för *issue ownership* och bygger på idén att vissa partier äger en specifik fråga/frågor som de anses vara bäst på enligt väljarna.

Liberalerna ses traditionellt som ett parti som värnar skolan, jobb och sysselsättning samt vara välfärdens liberala alternativ (Liberalerna). Denna studie bygger bland annat på att Liberalerna kommer från ett valnederlag i valet 2014 och gick upp lite efter valet 2018. Enligt James Adams' teori i artikeln *Causes and Electoral Consequences of Party Policy Shifts in Multiparty Elections: Theoretical Results and Empirical Evidence* så brukar partier som har mött ett valnederlag oftast gå i motsatt och möjligtvis ändra sina åsikter i vissa frågor valmanifesten, förslagsvis frågor som trendar för att förhoppningsvis vinna så många väljare som möjligt. Givet teorin kopplat till resultatet så skulle exempelvis minskningen av omnämnande av skola och utbildning, se tabell 5, i valmanifestet möjligtvis kunna förklaras. Liberalerna själva är medvetna om att de är förknippade att vara partiet som värnar skolan. Detta gör att de kan lägga mer fokus på andra frågor som partiet generellt är mer svaga i eller att de helt enkelt är tvungna att lägga mer fokus på andra frågor för att väljarna kräver det. Ett exempel på detta kan vara invandringsfrågan - där många partier har gått SD:s väg och stramat åt sin politik vad gäller invandring för att inte förlora väljare. Att anpassa sig utifrån vad konkurrerande partier står i vissa frågor kan vara avgörande för populariteten för det egna partiet och kan vara en viktig faktor för partiledningen att kolla på, särskilt om opinionssiffrorna vacklar för partiet.

Vad man kan se av detta i resultatet är just det att invandringsfrågan har kommit att få mer utrymme i 2018 års valmanifest. Som man kan bevittna i tabellerna, mer specifikt 5, är att frågan om flykting och invandring procentuellt får markant mer uppmärksamhet eller fokus 2018 kontra 2014. I valmanifestet 2014 bestod denna fråga endast av 0,23% av manifestet medan i 2018 års valmanifest bestod frågan av 4,90% av manifestet. Detta gör att teorin i detta fall stämmer, dels på grund av utåtgående faktorer som exempelvis flyktingkrisen 2015

som kan ha varit en stor faktor till att partiet valde att ha med denna fråga mer i valmanifestet 2018. Men även dels på grund av att man knappt hade något på just flykting/invandringfrågan 2014, vilket gjorde att man kunde hitta en hel del nya väljare.

I vår hypotes om ämnet väljarströmmar konstateras det enligt SVT:s "partibytare" att Liberalerna tappade flest väljare mellan valet 2010-2014 till Moderaterna, Centerpartiet och Socialdemokraterna. Hypotesen lyder här att Liberalerna inför valet 2018 borde närma sig sina ideologiskt mer lika partier för att vinna tillbaka dessa röster, det vill säga Moderaterna och Centerpartiet. Båda dessa partier profilerar sig mest, kopplat till de 10 viktigaste frågorna 2018, på lag och ordning, svenska ekonomin samt sjukvården. I tabell 5 kan man se att både sjukvården samt lag och ordning fick ett utökad utrymme i Liberalernas valmanifest 2018 vilket ger hypotesen stöd. Detta betyder att man har närmat sig ideologiskt likasinnade partier något och fått ändra en del i sitt egna valmanifest från 2014 för att göra denna uppoffring, detta för att få tillbaka de väljarströmmar som de förlorat till just dessa två partier. Vad gäller frågan om svenska ekonomin får hypotesen stöd i viss mån. Det blev en minskning i valmanifestet 2018 med 0,22 procentenheter, vilket inte är så mycket. Detta skulle kunna bero på att Liberalerna bland ekonomifrågor ideologiskt står sig relativt när Moderaterna och Centerpartiet och inte har så mycket att hämta där. Sedan är Liberalerna även ett starkt parti vad gäller ekonomi traditionellt, vilket gör att de vet att de kommer vinna en del röster där oavsett. Detta gör att fokus på andra frågor är ett starkare alternativ för att vinna så många väljare som möjligt.

6.3. Tidigare valresultat

Om man tittar på empirin blir det oklart huruvida teorin om tidigare valresultat kan förklara förändringen mellan 2014-2018. Teorin säger att ett parti ska ändra sig i sin politik utifrån hur det gick i föregående val. Detta verkar däremot inte ha skett. Partiet har fortsatt att gå i en riktning som de gjorde i föregående val.

Om vi använder oss av MPDs uträkning för höger-vänster-positionering:

så får valmanifestet 2018 värdet -7 i jämförelse med valmanifestet 2014 som får värdet -10. Detta betyder alltså att valmanifestet 2018 är enligt MPDs sätt att kategorisera valmanifest på högre ut på skalan än det föregående. Detta trots att Liberalerna förlorade mandat i valet.

Trots att empirin säger emot hypotesen något bör teorin inte helt och hållet uteslutas. Någonting som kan ha skett är att föregående valresultat har spelat stor roll i hur partiet tolkar 2014s valresultat. Om valresultatet i relation till tidigare valresultat är gynnsammare, trots en nedgång, kan detta tolkas som att partiets stöd har stabiliserat sig och därmed blir man mindre benägen att skifta politik igen. Skillnaden mellan de nära föregående valmanifesten är betydligt större än de två senaste (se graf 1). Även om detta kan vara en tillfällighet är det någonting man inte kan utesluta.

Möjligen skulle man kunna utveckla teorin så att den även tar i beaktning hur mycket partiet förlorade i det föregående valet. Säg om ett parti har förlorat mandat i på varandra följande val. Om partiet förlorar mindre mandat än föregående valår, bör detta då inte tolkas som att partiets strategi fungerar i viss mån med att dämpa nedgången i röster? Vidare forskning om hur föregående val tolkas i kontexten av en rad av dåliga val kan komma att bli ett intressant ämne för vidare studier.

6.4. Slutsats

Allt som allt verkar det som att två av tre teorier ges stöd i empirin. Den tredje teorin som vi tillämpat är upp till debatt huruvida denna fortfarande håller. Eftersom ingen av teorierna direkt utesluter varandra är det inte nödvändigt att förkasta någon av dem. Studien finner att teori 1 och 2 tillsammans kan förklara en stor del av förändringen i valmanifestet. Det som faller utanför teorierna är inte omöjligt att förklara inom ramen för teorierna men kräver att man modifierar eller utvecklar teorierna. För att svara på vår frågeställning: *Har Liberalernas valmanifest inför valet 2018 förändrats gentemot föregående vals manifest och hur kan man förstå denna förändring?*, utifrån teorier, resultat samt analys så är svaret positivt på denna fråga. Kollar man på första teorin om politisk trend kopplat till resultatet så har det skett en förändring mellan valen 2014-2018. Framförallt de två frågorna som handlade om lag och ordning samt invandring/flyktingfrågan varit sådana frågor som har trendat som har gett betydelse i hur valmanifestet 2018 skulle komma att se ut, vilket dessa frågor har även varit viktiga för andra partier och samhället i stort. Även den andra teorin om väljarströmmar applicerat på resultatet ger i viss mån svar på frågeställningen då den förklarar hur Liberalerna taktiskt har valt att fokusera mindre på vissa frågor där man inom partiet känner sig trygg, exempelvis skola och utbildning, för att utifrån detta rikta ett större fokus i

valmanifestet mot frågor som de kanske inte är lika stora i. Även att man har närmat sig vissa ideologiskt lika partier vittnar om att man i valmanifestet 2018 valt att göra en förändring för att locka till sig fler väljare.

Vad gäller den tredje teorin så är känslan att det behövs mer än en mandatperiod för att förklara varför partiet inte verkar lyfta i opinionen. Det skulle behövas fler valmanifest från flera år som skulle kunna visa en trendande förändring hos ett parti utifrån hur partiet ställer sig politiskt i vissa frågor. Även att det nästintill varje val är olika sakfrågor i opinionen som blir viktiga i valet så blir det även svårt ur den aspekten att förklara varför det sker en förändring. Tidigare valresultat är även historia och politiken funkar som sådant att det är väldigt mycket nulägesgranskningar av partiet som kan skifta väldigt snabbt.

En möjlig slutsats skulle kunna vara yttre omständigheter som exempelvis flyktingkrisen 2015 och den ökade kriminaliteten kan komma att ha spelat störst roll till varför Liberalerna ändrat i sitt valmanifest en del. Dessa är frågor som är på dagordningen ofta och det skrivs om det i media ofta, vilket sätter press på egentligen alla partier, även Liberalerna. Å andra sidan så gjorde partiet sitt sämsta val någonsin 2014, vilket kan vara en avgörande faktor till varför partiet gjort förändringar i sitt valmanifest, eftersom Liberalerna är tvungna till att göra förändringar för att ens överleva.

8. Diskussion

Någonting som är märkvärdigt för SVT VALUs undersökning är de frågor som inte hamnade på topp tio av de viktigaste frågorna inför valet 2018. Särskilt frågan om miljö. Som står i inledningen var miljöfrågan mycket aktuell före valet i och med de stora bränderna som härjade i Sverige sommaren 2018. Att per501 (Environmental Protection) nämdes tio gånger mer än föregående valmanifest kan tolkas som att Liberalerna överskattade vikten av miljöfrågan i valet 2018. Möjligheten finns också att SVT VALUs undersökning inte går att generalisera över en stor mängd människor eftersom det är en stickprovsundersökning på ett begränsat antal människor.

Ett problem som uppstod i användningen av MPDs data var att vissa kodningar av vissa politiska sakfrågor var alltför grova. Ett exempel på detta var koden per504: Welfare State Expansion. Sådant som kodades var sjukvård, barnomsorg, äldreomsorg och pensioner samt subventionerade bostäder. När kodningen buntar ihop alla dessa, för syftet av vår studie, vitt åtskilda frågorna blir det inte möjligt att undersöka. I tabell 2, 4 och 5 syns inte frågorna äldreomsorg + pensioner trots att de nämns i valmanifestet. Detta är eftersom de istället i vår användning av MPDs koder sorterades in alla per504: Welfare State Expansion under sjukvård. Detta eftersom den stora majoriteten av per504 hänvisade till sjukvård. Detta gör att sjukvård i vår empiri del blåsts upp. Däremot är inte skillnaden i sjukvård uppblåst eftersom vi hade samma tillvägagångssätt för kategorisering av valmanifestet 2014 som 2018.

Att denna problematiken uppstod fanns det däremot inget sätt att förutspå. Att man inte kunde rakt av applicera MPDs kodning på valfri fråga behövde testas före och det visade sig inte vara fallet. Skälet till detta kan vara många, möjligen är olika värderingar av olika politiska frågor annorlunda i olika politiska kontexter. MPD kanske inte kodas utifrån en svensk politisk kontext och därför uppfattas inte vissa finare skillnader i frågor i kodningar som vi i Sverige anser vara självklara. Exempel på detta alltså kodningen av pension och äldreomsorg som samma politiska sakfråga som sjukvård.

Ett problem som uppstod i kombineringen av SVT VALUs undersökning och MPDs kodning blev att kodningar som till exempel per108: European Community/Union: Positive som inte går att sätta under en klar och tydlig fråga fick gå under övrigt.

Möjligen kan det vara så att en analys över en mandatperiod inte är ett tidsspänn som är tillräckligt för att se en förändring som är signifikant nog för att några vidare slutsatser ska kunna dras. Eftersom Liberalerna hade förlorat tidigare val, innan 2014, hade ett längre tidsspänn varit en möjlighet och möjligen att föredra.

9. Källförteckning

Adams, James. Causes and Electoral Consequences of Party Policy Shifts in Multiparty Elections: Theoretical Results and Empirical Evidence. *The Annual Review of Political Science*. Vol. 15, 2012: 401-419. <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev-polisci-031710-101450> (Hämtad: 2020-11-18)

Adams, James, Somer-Topcu, Zeyneb. Policy Adjustment by Parties in Response to Rival Parties' Policy Shifts: Spatial Theory and the Dynamics of Party Competition in Twenty-Five Post-War Democracies. *British Journal of Political Science*. Vol. 39, nr. 4, 2009: 825-846. https://www.jstor.org/stable/27742774?seq=5#metadata_info_tab_contents (Hämtad: 2020-11-18)

Budge, Ian. *Electoral Volatility: Issue effects and Basic Change in 23 Post-War Democracies* Vol. 1, nr 2, 1982: 147-269. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0261379482900014#aep-bibliography-id6> (Hämtad: 2020-12-11)

Centerpartiet. *Vad kan Centerpartiet göra för mig?* <https://www.centerpartiet.se/var-politik> (Hämtad: 2021-01-03)

Esaiasson Peter, Gilljam Mikael, Oscarsson Henrik, Wängnerud Lena. *Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4e uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB. 2012.

Green-Pedersen, Christoffer. The Growing Importance of Issue Competition: The Changing Nature of Party Competition in Western Europe. *Political Studies*. Vol. 55, 2007: 607-628

Håkansson, Nicklas. Naurin, Elin. Promising ever more: An empirical account of Swedish parties'pledge making during 20 years. *Sage journals*. Vol. 22, nr. 3, 2016: 393-404 <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/1354068814549338>

Knutson, Mats. Analys: Därför blir lag och ordning en av de viktigaste valfrågorna. *SVT-nyheter*. 2018-05-14.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/analys-darfor-blir-lag-och-ordning-en-av-de-viktigaste-valfragorna> (Hämtad: 2021-01-01)

Laver, Michael. Estimating the Policy Position of Political Actors (ed.). *Routledge*. London: Taylor and Francis Group. 2001.

Liberalerna. *Liberalernas valmanifest: Rösta för skolan*. 2014.

<https://www.liberalerna.se/nyheter/liberalernas-valmanifest-rosta-for-skolan/> (Hämtad: 2021-01-01)

Moderaterna. *Vår politik i korthet*. <https://moderaterna.se/var-politik-i-korthet> (Hämtad: 2021-01-03)

Nationalencyklopedin, flyktingkrisen 2015.
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/flyktingkrisen-2015> (Hämtad 2021-01-03)

SVT. Partibytare. *SVT*. 2014-09-14. <http://pejl.svt.se/val2014/valu-riksdag/valjarstrommar/> (Hämtad: 2020-12-29)

SVT VALU. Viktigaste frågorna. *SVT Nyheter*. 2018-09-09
<https://www.svt.se/special/valu2018-valjarnas-viktigaste-fragor/> (Hämtad: 2020-12-21)

DN. Tidslinje mandatperioden 2014-2018. *Dagens nyheter*. 2018-09-09.
<https://www.dn.se/nyheter/politik/tidslinje-mandatperioden-20142018/>

Volkens, Andrea / Burst, Tobias / Krause, Werner / Lehmann, Pola / Matthieß Theres / Merz, Nicolas / Regel, Sven / Weßels, Bernhard / Zehnter, Lisa (2020): The Manifesto Data Collection. Manifesto Project (MRG/CMP/MARPOR). Version 2020b. Berlin: Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung (WZB).
<https://doi.org/10.25522/manifesto.mpps.2020b> (Hämtad: 2020-11-18)